

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

1. Quanti illa referat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

LIBER DECIMVS,

De Delectatione Victricæ.

CAPVT I.

Quanti illa referat.

Hæc hic præferet eximius Gratia defensor & enarrator Augustinus; vti nam eiusdem gratia largitor, & è cuius plenitudine hauriunt omnes, Dominus noster Iesus Christus, suo me lumine collustrare, & ea menti subiicere dignetur, quæ ad ipsius gloriam, & perseverare cupientium vtilitatem conferant. Et verò, quid iucundius, quàm de delectatione; quid vtilius, quàm de omnium victricæ discquirere: Hæc est, quæ iucunditate, mulcet, allicit, detinet; hæc, quæ fortitudine, roborat, vincit, coronat: Vis quædam diuinitus in animum instillata, qua id quod rectum est, amamus, quod prauum auersamur, omniaque vel malè blandientia, vel à recto deterrentia, fortiter contemnendo vincimus.

Hæc est quæ improba vitiorum tyrannide dudum pressos, vix que se in spem libertatis erigentes, non tantùm respirare, sed ad libertatem atque dignitatem filiorum Dei adspirare atque peruenire facit: hac sine nemo benè bonum inchoat, cum sine hac nemo verè bonum diligit; hac desinente & intermorta, illico inchoata bona deseruntur; at resumuntur, vigent, & ad extremum vsque retinentur, ipsa si redintegretur, vigeat, seque nobis indiuisa comes adiungat: verbo dicam, hac sine, nemo perseverat; cum hac autem, nemo non perseverat. Itaque hanc dicit D. Augustinus eam esse suavitatem, quam donat Deus, vt animæ nostræ terra suos virtutis fructus ferat, aliàs arida & sterilis futura, velut ager quem necros nec vlla pluuia molliuerit. Nec multò post Victricem delectationem vocat, quæ scilicet aduersantes cupiditatum illecebras, terrores ab improbis intentatos, inolitæ consuetudinis vim, & quidquid vitis suffragatur, euincit & expellit. Quam compellationem, quia dilucidior, quia gratior ad aures accedit, ceteris prætuli: quantumuis, etiam improbam illam, quæque ab eo quod rectum est, abducit, delectationem, quodammodo Victricem, quando virtutem vicit, hominem que sibi subiugauit, dici posse videam. Impropriè tamen id diceretur, cum non victoria, sed mera ibi clades reperiatur: cupiditas morbus est, nec vincit morbus, cum perimit, sed quo maior, eo per-

*De mer. &
remiss. lib. 2.
cap. 17.
Ibid. c. 19.*

G,ggg 2

nicio-

nicioſior eſt, & ipſi peius eſt; pariterque cupiditas, quo maior eo virtioſior, quo minor eo ſanitati propinquier eſt; non vincit, ſed miſerè perit, qui furore periculus, pro hoſte amicum vulnerans ſimul ſe perimit, & quomodo voluptarius vinceret, qui amicam virtutem fugans, peccati letalis vulnere ſe conficit? ſed neque dici poteſt voluptas victrix, quam ſummus Iudex ſummis & imparabilibus, quoſque effugere non poterit, doloribus addicit. Iſtane eſt victoria dicenda, quam quo momento conſequeris, eodem & captiuitatem, captiuitatem inquam diſſimam, & æternandam ſubis? Sed his omiſſis conſtat ſatis quid ſpectemus, & quantopere liquidiffimam illam mentis delectatione opremas, quæ impuram omnem virtiorum caliginem aut pruriginem, caſtiffimo ſplendoris ardore diſſipans, ad veram nos iuſtiæ lucem, Dei que noſtri ardentiffimum amorem grata ſuauiſſime conuertat.

Hinc etiam idem D. Auguſtinus lib. 1. de gratia Chriſti cap. 13. hanc ipſam ſuauiſſimam ineffabilem nuncupat, quam cap. 35. ait eſſe Adiuutorium ad benè agendum, quod Deus naturæ atque doctrinæ adiungit, flagrantiffimam & laminoſiſſimam caritatem inſpirando. Quo, & ſimilibus locis, vtrumque ſolent S. Doctor coniungere, vt nouerimus delectationem victricem, licet in intellectu, in ſcientia non ſit, ſine intellectu tamen, & ſine ſcientia non eſſe, cum cuiusmodi ſit donum, quo Deus menti noſtræ, iuſtiæ lumen inſundit vt agnoscat, ſed & voluntati ſuauiſſimam ac impulſum inſpirat vt delectet & ametur, ac præ ceteris (in quo victoria eſt) eligatur: Itaque lumen eſt, vt doceat & regat, ardor eſt, vt permoueat & inflammet.

*De corrup.
in gratia
cap. 2.*

Neque minus ſplendidum eſt nomen, quo eandem, Delectabilem perpetuitatem, & Inſuperabilem fortitudinem indiget: quæ vel ſola nomina, perfeuerantiæ dignitatem & mirè extollunt, & clarè exhibent: quid enim fortitudine, & inſuperabili fortitudine præclarior? ſi maximè illa eadem cum delectabili perpetuitate ſit coniuncta, aut potius ipſamet ſit delectabilis perpetuitas, nam & perpetuitas, ipſa per ſe, eſſe ſolet optabilis, & ſi delectatio acceſſerit, quid nili beata eſſe credetur? quia perpetua, non deficiet; quia perpetuè delectabilis, tædio non afficiet. O donum, non humanis vllis viibus, ſed ſola Dei boni largitate ſperandum! annon hæc à ſancto conſolatore, ſancta conſolatio virtus, quæ ex alto induebantur Apoſtoli: delectatio ſic indiuiſè iuſtiæ adhærens, vt etiam carcenibus, virgis, plagis, ipſa quoque pro Chriſti nomine obita morte gauderent! Veni ſancte Spiritus, & emitte cælitus lucis huius radii: conſolator optime, dulcis hoſpes animæ, dulce refrigerium; da virtutis meritum, da ſalutis exitum, da perenne gaudium: vt piè canit Eccleſia, ſanctiſque deſideriis poſcimus, & aliunde nobis obuenire non poſſe ſcimus.

O amicabilem Dei opt. max. in homines prouidentiam! eos quidem, ne à recto aberrent, æternique ſe malis induant, præſcriptis legibus docet, minui deterret, pœnis reſtrænat, exemplis permouet; ſed hæc vel tantæ inſtabilitati

non dum esse satis, vel amoris (in quo salutis summa consistit) dignitati atque profusioni parum respondere iudicauit; ergo suauissimæ, nobilissimæ, purissimæ delectationis illecebris, in intimum mentis sinum largituè infusus, humanæ voluntatis amores, virtuti, perfectioni, Deoque adhamat, & firmissimè suauissimeque connectit. ò bonitatem, neque vnquam ardentè satis amandam, neque satis pro dignitate laudandam, & pro sui singularitate mirandam! *Omni homini conuerso ad Deum, inquit magnus Augustinus, mutatur delectatio, in psal. 74. mutantur delicia: non enim subtrahuntur, sed mutantur.* Mutantur in meliores, in sanctiores, in penetrantiores; pro illicitis licitæ, puræ pro turbidis, pro fordidis intaminatæ succedunt. Hæc est gratia, hæc doctrina Dei, quam (vt idem sanctus Doctor loquitur) cum ineffabili suauitate infundit, non solum per eos qui plantant & rigant extrinsecus, sed etiam per seipsum, qui incrementum suum ministrat occultus, ita vt non ostendat tantummodo veritatem, verum etiam imperiat caritatem. Quod expertus quidam, meritò clamabat, *Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.*

Sciebat bonus & prouidus Dominus, ea conditione hominem conditum, vt, quod verissimè animaduertit S. Gregor. *Anima sine delectatione esse nunquam possit.* Sciebat quoque similem eis rebus fieri quibus delectatur, cum ad illas tota rapiatur, immergatur tota, & vires totas ad earum adeptionem effundat: appetitioni enim vis quædam dominandi, & cetera sibi adiungendi inest, ac vbi etiam delectationis gustatus accesserit, tum verò iritatur & ebriatur, vehemèntior incumbit, aduersa cuncta perfringit, & quo steterit pluris, eo magis inardescit, & adeptione lætatur. Ne igitur & tam blandè inserpente, & tanto impetu prosterne hoste superemur, quæ optima, ea quoque iucundissima esse voluit Deus, virtuti que maximam & verissimam adiunxit delectationem. Ad hanc quidem, fateor, non ita pronus est aditus, volenti tamen patet, & vt velimus, vt assequamur excitat, iuuat, perficit auxiliator Deus. Elegantiùs, an verius dixerit Cyprianus nescio; *Nihil animum fidelem sic delectat, quam integra immaculati pudoris conscientia. Voluptatem vicisse, voluptas est maxima: nec vlla maior est victoria, quam qua de cupiditatibus refertur.* Quæ postrema verba, pulcherrimam delectationis tantæ, tamque iustæ rationem exhibent: etenim omnis victoria iucunditatis quiddam parit, omnesque homines eò natura duce feruntur, vt putent, retulisse victoriam, aliquid esse præclarum.

Vnde fit vt quo iustior, vtilior, strenuior fuerit, de perniciosiore & potentiore hoste victoria, tanto sit ipsa iucundior: quid autem vel iustius, vel vtilius, vel difficilius vincitur quam praua cupiditas? Terrores, timores, minæ, vno verbo, quod idem Sanctus ait, *malum omne, facilius vincitur quam voluptas: quia illud quidquid est, horridum est, hoc blandum.* & ecce cupiditate deuicta, à fœdissima seruitute vitiorum, ab improbissimo dominatu sensuum, in libertatem rationis afferimur, ad vitam dignam homine respiciamus, ac tum demum gustando ex-

Gggg3

peri-

*in psal. 74.**1. de gras. Christi c. 13.**lib. 13. Mor. ca. 8. vel. 6.**De bono pudic.**Eod. lib.*

perimur, quanto purior & suavior sit mentis oblectatio, qua veluti clauo clauum, sic delectationes corporis delectatione mentis extrusimus. Quam vtramque pulcre inter se componens D. Ambrosius ait, *Quoniam summum virtutis incensuum proposuit Deus futura beatitudinis delectationem: idcirco vehemens quoque calcas erroris, delectationem diabolus excogitauit. qui dolus nostra summa infelicitate tam feliciter illi cessit, ut in primis illis capitibus furtiua delectatione superatis, etiam vitam securam per omnia tempora sobolis elideret. Nec vna clade contentus, quod semel ita bellè & expedite cessit, iterare non cessat: monetque*

*Præf. in
psalm.*

*De symb. ad
catech. li. 2.
In psalm. 1.*

D. Augustinus, *Plures tamen noueritis, dilectissimi, capere aduersarium per voluptatem, quam per timorem. Allicit enim homines, ut inquit D. Ambrosius, magis dulce peccati, quod ad presens influit, & impinguat audientis affectum, quam triste virtutis, qua fidei spem, velut quodam cortice amari laboris inuoluit. O nos desides, & primis sensum illecebris nimium faciles vinci! quod obuium est, etiam si fallax, accipimus; quod minus expositum, etiam si verè frugiferum & suaue, fastidimus.*

Equidem nisi benignissimus Deus & lumen largiatur, quo errorem nostrum, quo bona vera videamus, & sensum donet, quo iustitia & virtute delectemur, eadem cæcitate capti, iisdem semper in fordibus volutaremur: at miseretur, & liberat, liberati que miramur, & vnde, & quomodo tantopere sumus emutati non capimus. Ita ille quem consuetudinis anfulis obstrictum, antiquæ amicæ nuge nugarum, & vanitates vanitatum detinebant, vbi primum luce securitatis cordi infusa, dubitationis tenebras, & fluctuationis incertum depulit, protinus incenso corde clamabat, *Domine, ego seruus tuus, ego seruus tuus, & filius ancilla tue. Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis: laudet te cor meum, & lingua mea, & omnia ossa mea dicant; Domine quis similis tibi? Dicant, & responde mihi, & dic anima mea; Salus tua ego sum. — Quam suaue mihi subito factum est, carere suauioribus nugarum, & quas amittere metus fuerat, iam dimittere gaudium erat. Enciebas enim eas à me vera tu & summa suauitas: enciebas, & intrabas pro eis, omni voluptate dulcior, sed non carni & sanguini, omni luce clarior, sed omni secreto interior; omni honore sublimior, sed non sublimibus in se. Iam liber erat animus meus à curis mordacibus ambiendi, & acquirendi, & volutandi, atque scalpenti scabiem libidinum: & garriebam tibi claritati meæ, & diuitiis meis, & saluti meæ, Domino Deo meo. Iam ecce, primo in aditu sentiebat, quod olim ad populum è celliore loco dicturus erat,*

*D. August.
Confess.
li. 9. c. 2.*

*In psal. 32.
Ioan. 6.
Tract. 26.*

Quis enim sic delectat, quam ille qui fecit omnia quæ delectant? Iam re ipsa sentiebat, quod olim latius in illa Domini verba, Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me, traxerit eum, explanaturus erat; Noli re cogitare inuitum trahi, trahitur animus & amore. — Ego dico, parum est voluntate, etiam voluptate traheris. Quid est trahi voluptate? Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Est quedam voluptas cordis, cui panis dulcis est ille celestis. Porro si potest dicere licet, Trahit sua quemque voluptas, non necessitas, sed voluptas; non obligatio, sed delectatio; quanto fortius nos dicere debemus, trahi hominem ad Christum, qui delectatur veri-

tate, delectatur beatitudine, delectatur iustitia, delectatur sempiterna vita, quod totum Christus est: An verò habent corporis sensus voluptates suas, & animus deseritur a voluptatibus suis? Si animus non habet voluptates suas, vnde dicitur: Filij autem hominum in tegmine alarum tuarum sperabunt, inebriabuntur ab vbertate domus tue, & corrente voluptatis tue potabis eos: quoniam apud te est fons vita, & in lumine tuo videbimus lumen: Da amantem, & sentit quod dico: da desiderantem, da esurientem, da in ista solitudine peregrinantem, atque sitientem, & fontem aeterna patrie suspirantem: da talem, & scit quid dicam. Et post nonnulla, Ramum viridem ostendit cui, & trahit illam. Noces puero demonstrantur, & trahitur; & quia quod currit, trahitur, amando trahitur; sine lesione corporis trahitur, cordis vinculo trahitur. Si ergo ista que inter delicias & voluptates terrenas reuelantur amantibus, trahunt, quoniam verum est, Trahit sua quemque voluptas: non trahit reuelatus Christus à Patre: Quid enim fortius desiderat anima, quam veritatem? Quo audas fauces habere debet, vnde optare vt sanum sit intus palatum vera iudicandi, nisi vt manducet & bibat sapientiam, iustitiam, veritatem, aeternitatem?

Audis quo fonte deriuetur victrix delectatio, cum sic agnoscitur, sic amatur Deus, vt agnoscatur, vt ametur quasi bonorum omnium summum bonum, summè delectans, summa beatitate complens. Delectetur impius in multitudine auri, in multitudine argenti, in multitudine mancipiorum, in multitudine postremo opum diuersarum, vinolentia, latissimorum & luxuriosorum conuiuiorum. *August. in psalm. 36. conc. 1.* Hac est potentia cui inuides, iste flos est qui te delectat? Nonne, etsi semper sic esset, plangendus esset? Quæ erunt autem deliciae tuae? Et delectabuntur in multitudine pacis. Aurum tuum pax, argentum tuum pax, pradia tua pax, vita tua pax, Deus tuus pax. Quid quid desideras, pax tibi erit. Quia hic aurum quod est, non potest tibi esse argentum; quod vinum est, non potest tibi esse panis; quod tibi lux est, non potest esse potus. Deus tuus, totum tibi erit: manducabis eum, ne esurias; bibes eum, ne sitias; illuminaberis ab eo, ne sis cæcus; fulcietur ab eo, ne deficias; possidebit te totum integrum, totus integer; angustias non ibi patieris, cum eo cum quo totum possides; totum habebis, totum & ille habebit qui vos possidet. Tu tantum securus esto, custodi innocentiam, pretiosa res est. Ista D. Augustinus, quæ clariùs & latius persequi nostri non est instituti: sed cum delectationem victricem tanti esse, vt per eam ad summè delectantem perducamur, iam sit probatum, videamus quid sit delectatio, & qua potissimè via, si non eam comparare, cum Dei donum sit, at retinere, conseruare, & ad eam nos habiliores præbere possimus.